

Годлевська К. В., аспірант
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України, Україна
*Hodlevska K. V., graduate student
Institute for Educational Studies & Adult Education
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Ukraine*

**ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІСТЬ ЯК ПРОВІДНИЙ ПРИНЦИП ПОБУДОВИ
КУРІКУЛУМУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ В УГОРЩИНІ**

*THE PRACTICAL-ORIENTED AS A LEADING PRINCIPLE OF CONSTRUCTION
KURIKULUMU TRAINING FOR FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHER IN HUNGARY*

Анотація. У статті висвітлюється зміст, структура та базові принципи впровадження практико-орієнтованої моделі підготовки майбутніх вчителів початкових класів в коледжах та університетах Угорщини. Практико-орієнтованість розглядається як дійовий компонент професіоналізації педагогічних кадрів у системі педагогічної освіти Угорщини.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів початкових класів, практико-орієнтована модель, курікулум, Угорщина.

Abstract: The article is connected with the content, structure and basic principles of implementation of practical-oriented model of training for future elementary school teacher in Hungary colleges and universities. The practical-oriented is understood as an effective component of the professionalization of teaching staff in the system of teacher education in Hungary.

Keywords: training primary school teachers, practical-oriented model, curriculum, Hungary.

На етапі модернізації національної вищої педагогічної школи виникла суперечність між рівнем традиційної підготовки фахівця до професійної діяльності та вимогами демократичного, цивілізаційного, соціально-орієнтованого суспільства. Входження України в європейський освітній і науковий простір в умовах глобалізації, модернізації, універсалізації, інформаційної технологізації потребує підготовки фахівця високого рівня освіченості, культури, професіоналізму. Все це неможливо без учителя – суб'єкта особистісного й професійного зростання, який постійно розширює та оновлює предметні галузі своєї професійної діяльності й спроможний здійснювати їх інтеграцію у форматі суміжних навчальних предметів. А особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності. Педагогічна освіта потребує переосмислення змісту, його структури та форм організації.

Однак перед вищою педагогічною школою України нині стоїть завдання переходу до формування фахівців-професіоналів, які поєднують глибокі фундаментальні теоретичні знання і практичну підготовку. Основні вимоги до педагогічних кадрів і рівня їхньої підготовки відображено у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державній

національній про грамі «Освіт» (Україна ХХІ століття), Національній доктрині розвитку освіти в Україні.

Питання професійної підготовки вчителя як у системі теоретичної, так і в системі практичної підготовки є актуальним не лише для України, а й для інших країн. Вагомий внесок у вирішення питання поєднання теоретичної та практичної підготовки вчителів зробила Угорщина, впровадивши ступеневу модель підготовки фахівців освітньої галузі.

Проблемою практико-орієнтованої підготовки фахівця та її складових займалися такі вчені, як: В. Хутмакер, І. Зимня, Н. Ничкало, А. Хуторський, В. Сібаєва, І. Підласий, І. Зязюн, С. Литвиненко, І. Дичківська, Д. Нойман, Ю. Олькерс, Д. Варнеке, О. Кюстер, Г. Лінд, С. Пітч, С. М. Пост та ін.

З'ясуванням сутності феномену курикулуму займалися в основному зарубіжні вчені. Найбільш цитованими є праці С. Браславські, Д. Гудленд, Р. Тайлер, В. Келлі. Українські дослідники почали досліджувати даний феномен порівняно недавно, в основному – в напрямі з'ясування сутності поняття (праці І. Борисенко, О. Жижко, О. Матвієнко, Н. Мельник) та вивчення досвіду зарубіжних колег з проблеми впровадження курикулярних ідей (О. Савченко, О. Локшина та ін.).

Курикулум (лат. *curriculum*) – багатоаспектне поняття освіти, що включає планування, зміст, перебіг та результат освітнього процесу» [5].

Услід за О. Котиковою ми вважаємо, що практико-орієнтована підготовка характеризується сукупністю взаємозалежних і взаємозумовлених складових: концептуальної, змістової, технологічної та діагностичної, та здійснюється у чотири стадії. Перша стадія охоплює актуалізацію наявного досвіду і здобуття на його основі нового. Оновлення змісту і структури психолого-педагогічної підготовки у напрямі посилення її практичної зорієнтованості реалізується, як набуття змодельованого досвіду професійно важливих комунікативних ролей, які є актуальними для професії педагога. Усвідомлення студентами професійної ролі допомагає критично оцінити свій рівень професійних домагань, дає розуміння того, що є важливим для майбутньої професії. Формується психолого-педагогічна компетентність, що передбачає ознайомлення з переліком параметрів, комплексом знань, умінь і навичок, необхідних для виконання відповідних ролей. Зміст цієї стадії пов'язаний з рефлексією минулого досвіду, набутих базових знань з педагогіки та психології, досвіду опанування міжособистісними ролями. Друга стадія реалізується на етапі професійної підготовки старших курсів і в процесі педагогічної практики. Відтворення сприйнятих і засвоєних суттєвих властивостей і відношень сприяє відображенню досвіду, здобутого на попередньому етапі. Формується досвід професійно-рольової діяльності студента – майбутнього вчителя. Та третій стадії проектується найбільш доцільні індивідуальні комплекси професійно важливих ролей, відповідно до характеру майбутньої професійної діяльності. На четвертій стадії відбувається апробація професійно-рольової компетентності у процесі педагогічної практики, коли попередньо сформовані абстрактні концепції і моделі конкретизуються під час апробації на практиці. Відбувається продовження закріплення навичок і вмінь у системі новосприйнятого практичного досвіду. Апробуються знання і професійно-навчальних досвід у професійних практичних ситуаціях [1].

Для досягнення цієї мети в навчальних планах підготовки педагогічних кадрів в Угорщині, окрім загальнопрофесійних та спеціальних дисциплін, значна увага

приділяється педагогічній практиці. Різні види практик дають студенту можливість упевнитися у правильності обраної професії, спостерігати за роботою професіоналів, набути практичного досвіду, формувати необхідні вміння та навички. Такий підхід до організації навчального процесу сприяє успішному професійному самовизначенню студентів та їх формуванню як підготовлених до професійної діяльності, конкурентоздатних, творчих фахівців.

Професійна практика покликана виконати низку завдань, що охоплюють кілька векторів:

- засвоєння практичних знань, які стосуються обраної кваліфікації (підготовка до уроку, його планування та проведення; функційно-рольовий апарат; педагогічні вимірювання й експерименти);
- вивчення особливостей робочого місця (специфіка шкільного життя, керівництво школи, спілкування з батьками);
- ознайомлення з процесами навчання й учіння, виховання, їх оцінювання, розвиток і дослідження школярів з огляду на ефективність майбутньої роботи студентів. Серед основних видів і форм практики виокремлюють [4]:
- педагогічну практику в межах педагогічної й психологічної підготовки, що має на меті ознайомити зі специфікою педагогічної роботи, розвинути загальні педагогічні здібності студента, сформувати навички використання методів професійної роботи (роботи з дітьми, самопізнання, управління конфліктами); у ході практики студент відвідує уроки, аналізує їх, організовує й проводить мікронавчання, загальний обсяг якого щонайменше становить 30 годин.
- групову практику, яку проходять у межах фахової підготовки під керівництвом викладача-методиста певної спеціальності; такий різновид включає спостережувальну практику обсягом 60 годин із кожної спеціальності й обговорення та самостійне проведення щонайменше 15 уроків.
- індивідуальну професійну практику, що організовують в останньому семестрі під керівництвом вчителя загальноосвітнього закладу, закладу освіти дорослих й методиста вищого навчального закладу, до практики допускають тільки тих студентів, які виконали всі вимоги навчального плану підготовки вчителів початкових класів, окрім кваліфікаційної роботи, а також накопичили необхідну кількість кредитів, аналізований вид практики включає спостереження, проведення щотижня 2 – 5 уроків (не більше від 10 на тиждень), виконання позаурочних шкільних завдань, проходження семінару, що супроводжує навчання, збір відомостей і професійної документації з набутого досвіду. За індивідуальну практику студент отримує 30 кредитів.

З урахуванням семінарських, практичних, лабораторних занять і вчительської практики, мінімальна частка кредитів практичної підготовки становить 65 – 70%.

У свою чергу, професійно-педагогічний навчальний компонент включає: загальну психологічну та педагогічну теоретико-практичну підготовку протягом 330 академічних годин, яка становить 23 кредити за обох наявних моделей підготовки вчителів; методичну теоретичну та практичну підготовку, тривалістю щонайменше 120 навчальних годин, а для спарених спеціальностей – 150 годин та становить 7–10 кредитів; шкільну навчально-

виховну практику у межах 150 навчальних годин, яка становить 10–12 кредитів. Із даної загальної кількості виділених годин, слухачі щонайменше 90 годин проводять у школі під керівництвом викладачів та менторів, беручи участь у загальній педагогічній практиці та фаховій. На індивідуальну практику викладання виділяється 15 годин, після якої слухачі дають показові уроки, які оцінюються вузом. У випадку здобуття додаткової педагогічної освіти, слухачеві достатньо пройти тільки методичну підготовку та педагогічну практику.

Шкільній педагогічній практиці передує глибока комплексна теоретична підготовка студентів, присвячена вивченню основних форм педагогічної діяльності та особливостей організації навчально-виховного процесу школи. Протягом 3-го семестру студенти один день у тиждень проводять у школі, ознайомлюючись із процесом планування та організації навчання, видами педагогічної діяльності. Аналіз та обговорення уроків відбувається під керівництвом фахівців з методик викладання та ментора, основні висновки яких фіксуються студентом у журналі спостережень. Завершується педагогічна практика 3-го семестру написанням курсової роботи з методики викладання у початковій школі, попередньо узгодженою та затвердженою викладачем методики.

Завершальний етап навчання, тобто шкільна практика, здійснюється тільки після успішно складеного 2-го компонента – методики викладання профільюючої дисципліни та триває в останньому семестрі. Під час проходження педагогічної практики у школі студент зобов'язаний вести журнал спостережень і брати участь у навчально-виховному процесі школи. Остання фаза педагогічної практики передбачає проходження індивідуальної практики протягом 4-х тижнів, під наглядом керівників педпрактики та отримання консультацій викладачів вузу.

При окресленні змісту практико-орієнтованої підготовки магістрів освіти угорські розробники програм ураховують необхідність інтегрування теоретичних педагогічних знань із формуванням відповідних практичних умінь і навичок, екстраполюючи їх на майбутню професійну діяльність. Як свідчить аналіз навчальних планів та нормативно-правових документів Угорщини, вищі навчальні заклади, у межах правових розпоряджень, автономно приймають рішення про організацію навчально-виховного процесу, навчальних планів, форм та методів навчання [3]. Педагогічна складова введена у зміст фахової підготовки, що дозволяє студентам на лекціях, семінарах і практичних заняттях отримати уявлення про систему освіти, галузі педагогіки, головні методи наукового дослідження, проектуючи для себе майбутнє робоче місце. Під час практичних занять порушуються зорієнтовані на дослідження питання у відповідній професійній сфері, остаточно формуються професійні компетенції [2, с. 69].

Практико-орієнтований принцип побудови курікулумів підготовки вчителів початкових класів в коледжах та університетах Угорщини інтегрує фахово-дидактичне навчання у вигляді окремих модулів у навчанні фахових дисциплін, головною метою якого є професіоналізація, що забезпечує можливість професійного використання предметно-наукової основи фундаменту подальшої професійної педагогічної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Котикова О. М. Практико-зорієнтована психо-лого-педагогічна підготовка майбутніх юристів [Текст] : монографія / О. М. Котикова ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2010. – 343 с.

2. Леврінц М. І. Магістерські програми в системі педагогічної освіти Угорщини / М. І. Леврінц // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 2010. – Випуск 18. – С. 68–72.
3. 2011. évi CCIV. Törvény a nemzeti felsőoktatásról¹ [Електронний ресурс] — Режим доступу: https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100204_TV
4. Nagy M. Tanárok. In Halász Gábor, Lannert Judit szerk. Jelentés a Magyar közoktatásról, 7. Fejezet / M. Nagy, J. Varga. – 2006. URL: www.ofi.hu/download.php?docID=3250
5. Rothman R. What to teach: Reform turns finally to the essential question / R. Rothman // Education Week. – 1989. – № 1(8). – P. 10–11.

**Махаммадиев А.Т., старший преподаватель кафедры «История Узбекистана»,
Ташкентского финансового института, Узбекистан**
*Makhammadiev AT, senior lecturer of the department "History of Uzbekistan", Tashkent
Financial Institute, Uzbekistan*

**РОЛЬ И МЕСТО ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ**
*ROLE AND PLACE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF HIGHER
EDUCATION*

Аннотация. В данной статье раскрываются аспекты применения инновационных технологий в обеспечении качества современного образования, в значительной степени определяющих стратегию и принципы высших образовательных учреждений в развитии национальной экономики.

Ключевые слова: инновация, технология, современное образование, качество, образовательные учреждения, творческие способности, экономика, наука, исследования, знания, онлайн-обучения.

Abstract. In this article reveals aspects of the application of innovative technologies in ensuring the quality of modern education, which largely determine the strategy and principles of higher educational institutions in the development of the national economy.

Keywords: innovation, technology, modern education, quality, educational institutions, creative abilities, economics, science, research, knowledge, online learning.

В XXI веке – веке технологий – все более явной становится технологизация образовательных систем – объективный процесс, связанный с научно-техническим прогрессом, информатизацией и технологизацией общества, а также особенностями различных звеньев системы образования. Первый президент Республики Узбекистан И.Каримов подчеркнул, что «Мы должны будем вступить в соревнование интеллектуальной мысли, в творческую конкуренцию с другими странами на